

Aan de leden van de gemeenteraad
Vijfheerenlanden

Ons kenmerk : 1436580

Datum : 27 februari 2025

Onderwerp : 04.2025 Brief met
beantwoording schriftelijke
vragen D66 inzake beleidsregels
bijtincidenten.
Portefeuillehouder:
Sjors Fröhlich

Beste leden van de raad,

Onderstaand vindt u de vragen die u op 5 februari jl. zijn gesteld door D66, en het antwoord van burgemeester en wethouders.

Eerder zijn door ons schriftelijke vragen gesteld over de door u opgestelde Beleidsregels bijtincidenten honden, waarbij wij o.a. hebben aangegeven dat wij bezwaar hebben tegen de formulering die in deze Beleidsregels is opgenomen in Artikel 6 sub 4, waar in staat dat door de burgemeester besloten zou kunnen worden tot het euthanaseren van een hond die een bijtincident heeft veroorzaakt.

Het is algemeen bekend bij gemeenten en andere organisaties die bij deze thematiek zijn betrokken, dat de bevelsbevoegdheid van de burgemeester, hiervoor veelal te licht wordt bevonden wordt en dat een dergelijk besluit van de burgemeester voor beroep vatbaar is. Dat eigenaars van honden in beroep gaan, is ook logisch, omdat we weten dat een eigenaar van een hond alles in het werk zal stellen om te voorkomen dat zijn/haar hond zal moeten worden geëuthanaseerd. In de praktijk betekent dit veelal dat er vervolgens sprake is van een lange procesgang, waarbij de hond gedurende lange tijd wordt vastgezet bij een speciale voor dit doel aangewezen (buiten de eigen gemeente gelegen 'geheime') opvang-organisatie en een onzekere uitkomst van deze processen. In de praktijk heeft dat in diverse gemeenten al geleid tot hoge kosten voor de gemeente, als de gemeente deze processen verliest, imagoschade voor de gemeente, c.q. de burgemeester en niet in de laatste plaats onnodig dierenleed voor de betrokken hond die langdurig opgesloten zit. In één geval en uiteraard ook hier, na een lange procesgang, heeft de Raad van State op 9 oktober 2024 een uitspraak gedaan dat, in dat onderhavige geval, de burgemeester op basis van artikel 5.30 lid 5 van de Awb wel kon besluiten een hond te laten inslapen, maar ook de Raad van State wijst er hierbij op dat deze

route appellabel is (ofwel pas op want de eigenaar van de hond kan in beroep gaan en dat blijkt anders was deze zaak niet bij de Raad van State terecht gekomen). Daarna toont de Raad van State, in een zeer uitvoerige analyse, aan dat in dit onderhavige geval kennelijk wel voldaan is aan alle in die uitvoerige analyse genoemde bijzondere condities en omstandigheden, waaraan voldaan moet worden. Kortom een besluit van de burgemeester tot euthanasie van een ernstige probleemhond van de burgemeester zou, onder strenge voorwaarden van het voldoen aan een heel pakket aan condities wel kunnen, maar pas op, want dit wordt niet alleen aangevochten door de eigenaar van de hond, maar zal ook tot uitvoerige toetsing leiden!

Het is dan ook niet voor niets dat de verantwoordelijke Minister Adema in zijn brief aan de Tweede Kamer, d.d. 18 december 2023, betreffende het 'Voorstel voor verschillende maatregelen tegen bijtincidenten door honden', over het OM spreekt als het over euthanasie van probleem honden schrijft. In paragraaf 5 van deze [brief](#), die handelt over euthanasie van honden die ernstige schade hebben toegebracht, schrijft hij: *'De officier van justitie kan nu al besluiten om, op basis van het advies van deskundigen, een in beslag genomen hond die heeft gebeten te laten euthanaseren'*. En ook uit het vervolg van dit deel van zijn brief blijkt dat de Minister het Openbaar Ministerie (OM) ziet als de aangewezen partij als het gaat om eventuele besluiten om dergelijke honden te euthanaseren.

En ook de VNG is hier duidelijk over, want op de vraag: *'Bij wie ligt de bevoegdheid om een gevaarlijke hond te laten inslapen?'*, antwoord VNG met: *'Het strafrecht bevat een vrijwel sluitend systeem voor het laten inslapen van een gevaarlijke hond. Het OM beslist daarover. Het OM raadpleegt vooraf de faculteit diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht voordat een dier een spuitje krijgt.'*

Kortom zeggen de ter zake deskundigen : de Politie, in samenwerking met het Openbaar Ministerie, heeft ervaring met en voor dit soort situaties relevante expertise in huis, dus laat het dan ook aan hen over.

In de beantwoording van uw vragen sta ik eerst stil bij wat vooraf ging aan zowel de totstandkoming van de beleidsregels evenals bij uw vorige Raadsvragen over deze beleidsregels.

Totstandkoming beleidsregels

Op 23 november 2023 heb ik de Beleidsregels bijtincidenten honden vastgesteld. Dit beleid is tot stand gekomen na een zorgvuldig proces en consultatie van diverse betrokken partijen en personen (zie ook Antwoord 4, 5 en 6). In april 2023 zijn vanwege de wens om beleidsregels op te stellen twee collega's van het Team Integrale Veiligheid samen met de politie-collega van het basisteam Lekpoort, die belast is met dierenwelzijn, naar de ééndaagse cursus "Gevaarlijke honden als gemeentetaak" geweest. Met één van de docenten, mw. mr. ing. I.E. Boissevain, docent Diergeneeskunde aan de Universiteit van Utrecht en als advocaat gespecialiseerd in 'dier en recht', is ook ná de cursus veelvuldig contact geweest over de inhoud van de beleidsregels.

Raadsvragen en nadere vragen januari 2024

Op 16 januari 2024 heeft u vier vragen gesteld naar aanleiding van de vaststelling van de beleidsregels. Dit zijn juridische en procedurele vragen over de herkomst van bevoegdheden. Nadat deze vragen zijn beantwoord, heeft u, informeel en door tussenkomst van de griffie, nog enkele malen met name via de mail contact gehad met één van mijn medewerkers om onderbouwd aan te geven dat de beleidsregels waar het

de bevoegdheid aangaat van de burgemeester t.a.v. een eventueel besluit tot euthanasie van een gevaarlijke hond, onjuist zouden zijn.

Hoewel uw kritische vragen worden gewaardeerd en hebben geleid tot nader onderzoek naar de juridische houdbaarheid van mijn beleidsregel, heb ik deze niet geïnterpreteerd tot verzoek om wijziging van mijn beleidsregel. Dat is mij namelijk ook onnodig gebleken.

Voor de beantwoording van uw vragen is ruggespraak gepleegd met de hiervoor genoemde mw. mr. ing. Boissevain en eveneens met de politiefunctionaris waar u naar verwees, mw. Ottburg van Dellen, coördinator DCG, Politie Midden-Nederland. De uiteenzetting van haar is waardevol, omdat er duidelijk wordt uitgelegd waarom in eerste instantie bij de Apv-bevoegdheden aansluiting moet worden gezocht, voordat een overstap naar de lichte bevelsbevoegdheid kan worden gemaakt. De bijdrage van mw. Ottburg van Dellen is in lijn met de juridische advisering die ten grondslag lag aan de totstandkoming van de beleidsregels. Het ging dan namelijk om het feit dat euthanaseren op grond van artikel 172 lid 2 onmogelijk is. Niet alleen omdat dit uit jurisprudentie blijkt, maar ook omdat met de lichte bevelsbevoegdheid geen grondrechten beperkt mogen worden. Dit is dan ook uit de conceptversie van de beleidsregel gehaald. In de beleidsregel is er één geval overgebleven waarbij euthanaseren aan de orde komt. Dit is overigens een ultimum remedium en zal in praktijk zelden tot nooit voorkomen. Het gaat dan om het geval waarin reeds een aanlijn/muilkorfverplichting (AMP) is opgelegd, vervolgens een overtreding van de AMP én een nieuw bijtincident plaatsvindt, de hond in beslag is genomen én uit een gedragstest blijkt dat herplaatsen op geen enkele manier mogelijk is. Pas dan zou, juridisch gezien, op grond van artikel 5:30 lid 5 Awb geconcludeerd mogen worden dat de hond niet teruggegeven kan worden en geëuthanaseerd zal worden. Dat is dus een andere situatie en grondslag dan door mw. Ottburg van Dellen wordt aangehaald.

In de beleidslijn is afgesproken dat inwoners van Vijfheerenlanden meldingen van bijtincidenten met honden evenals aangifte hiervan, kunnen doen bij de politie. Wanneer er een aangifte wordt opgenomen, wordt beoordeeld of strafvervolgning mogelijk is. Na doorsturen door de politie van de melding bij de gemeente wordt het stappenplan uit het beleid gevolgd. Deze twee verschillende trajecten, namelijk de strafrechtelijke en de bestuursrechtelijke, kunnen naast elkaar bestaan. Overigens is een besluit tot euthanaseren pas het allerlaatste eindstation van een heel traject en ook dan kunnen nog alternatieven bekeken worden.

Inmiddels is hierover verschillende jurisprudentie ontstaan. Hierin is nog geen vaste lijn te ontdekken. Uiteraard volg ik deze jurisprudentie evenals de ontwikkelingen van de wetgever op dit gebied nauwgezet. Af en toe leidt dat tot een procedure en af en toe leidt zo'n procedure tot een nieuw inzicht. De landelijke overheid is mijns inziens tekort geschoten; de aanpak van agressieve honden kwam bij de gemeente te liggen, maar de gemeenten kregen vervolgens geen instrumenten om dit effectief en efficiënt te kunnen doen; de bestaande minimale regelingen in het Wetboek van Strafrecht en de APV bleven bestaan en werden niet uitgebreid; gemeenten moesten vervolgens individueel het wiel uitvinden.

Overigens hebben de collega's van het Team Integrale Veiligheid u ook in de gelegenheid gesteld en uitgenodigd om over deze materie persoonlijk met elkaar van gedachten te wisselen ter opheldering van eventuele onduidelijkheden bij beide partijen.

U haalt in uw inleidende bewoordingen voor vraag 1 de VNG aan waarbij deze de vraag *"Bij wie ligt de bevoegdheid een gevaarlijke hond te laten inslapen"*, beantwoord met

"dat het strafrecht een vrijwel sluitend systeem bevat voor het laten inslapen van een gevaarlijke hond".

In de volgende alinea, die u overigens niet citeert, na het antwoord op deze vraag stelt de VNG het volgende, namelijk dat ook het bestuursrecht de mogelijkheid tot euthanasieren biedt waarbij zij verwijst naar een uitspraak van 9 oktober die u ook noemt in uw vragen:

"Ook in het bestuursrecht is het mogelijk om een gevaarlijke hond te laten inslapen via een last onder bestuursdwang. Het is dan noodzakelijk dat sprake is van overtreding van een specifiek wettelijk voorschrift, zoals overtreding van een muilkorfgebod in de APV. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 9 oktober 2024 ([ECLI:NL:HR:2024:4083](#)) bevestigd dat de burgemeester kan optreden op grond van art. 5:30 lid 5 Awb, maar zo'n besluit moet goed worden onderbouwd. De lichte bevelsbevoegdheid van de burgemeester van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet geeft niet de bevoegdheid om de hond te laten inslapen, omdat de lichte bevelsbevoegdheid bedoeld is voor lichte gevallen en het laten inslapen van een hond niet als zodanig kan worden bestempeld". Daarom is in mijn beleid ook niet gekozen voor het opnemen van de lichte bevelsbevoegdheid als juridische grond voor eventueel euthanasieren.

- 1. Kunt u ons aangeven wat maakt dat u eerder besloten heeft om, nadat u hierop door onze vragen attent bent gemaakt, de Beleidsregels niet op dit punt aan te passen?**
- 2. Kunt u ons aangeven wat maakt dat u, met het besluit deze beleidsregels niet aan te passen, tevens hebt besloten dat u het risico van een lange proces gang, financiële claims en imagoschade dientengevolge op de koop toe neemt? Overigens blijkt in de praktijk dat 'de route via Politie en OVJ' iets sneller verloopt, zodat het risico van een onnodig lang opgesloten zittende hond en daarmee samenhangend dierenleed wordt verminderd.**
- 3. Hoe heeft u het risico op ernstig dierenleed meegewogen in uw besluitvorming? Kunt u ons aangeven wat maakt dat u als gevolg van een dergelijke gang van zaken tevens het risico van het verantwoordelijk zijn voor ernstig dierenleed, op de koop toe neemt?**

Antwoord 1, 2 en 3

De inzichten, mede opgedaan na consultatie van mw. Ottburg, mw. mr. ing. Boissevain en het opnieuw tegen het licht houden van de beleidsregels, hebben mij opnieuw geen aanleiding gegeven om artikel 6:4 uit de beleidsregels aan te passen.

Artikel 6:4 zal als ultimum remedium mogelijkerwijze kunnen worden toegepast in uitzonderlijke gevallen. Ook om een sluitend proces in de bestuurlijke aanpak te hebben. Overigens zou het schrappen van artikel 6.4 uit de Beleidsregels ook niet inhouden dat de burgemeester die bevoegdheid niet meer zou hebben. Het gaat immers om beleidsregels die beschrijven hoe de burgemeester van zijn bevoegdheid gebruik kan maken. De bevoegdheid sec ontleent hij aan wet in

algemene zin en verordening (AWB en APV) en niet aan de beleidsregels. Uiteraard zullen in het hele proces de negatieve gevolgen van het in beheer houden van honden gedurende een bepaalde tijd, zoveel als mogelijk is moeten worden beperkt. Dit geldt ook wanneer de strafrechtelijke route wordt gekozen. Op ministerieel niveau zijn er ontwikkelingen die in de strafrechtketen voor snellere besluitvorming moeten zorgen. Dierenleed moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Uit ervaring weten wij dat het in gemeenteland te doen gebruikelijk is dat, bij het voorbereiden en opstellen van zaken zoals Beleidsregels bijtincidenten honden, dit plaats vindt in overleg met het betreffende beleidsdomein en partijen zoals politie, dierenambulance, dierenasiels etc.

Binnen onze gemeente zou dat in dit geval gaan om de collega die verantwoordelijk is voor de contracten met dierenasiels en dierenambulance, het team Handhaving. Buiten de gemeentelijke organisatie gaat het dan over de dierenambulance Vianen en omstreken, en de asiels in Leerdam en Gorinchem, de Politie (niet alleen de korpschef, maar zeker ook de agenten met het taakaccent dieren –v/h de dierenpolitie- en de Tactisch Coördinator Dieren binnen Criminaliteit & GGP -afgekort tot DCG- van de Politie eenheid Midden-Nederland, die feitelijk functioneel leidinggevende is van de agenten met taakaccent dieren) en meestal ook het OM.

Het is ons gebleken dat een dergelijke aanpak binnen Vijfheerenlanden niet heeft plaatsgevonden en dat in ieder geval de collega (verantwoordelijk voor de contracten met asiel en dierenambulance), de dierenambulance en de asiels, de agenten met taakaccent dieren en de Tactisch Coördinator DCG van de Politie niet betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van deze Beleidsregels, sterker nog het is ons gebleken dat zij niet op de hoogte waren van deze Beleidsregels bijtincidenten honden.

- 4. Kunt u ons aangeven wat de reden is geweest om ervoor te kiezen de genoemde functionarissen niet te betrekken bij de totstandkoming van deze Beleidsregels, te meer daar waar al deze functionarissen betrokken zijn, c.q. kunnen raken als het aankomt op de uitvoering van maatregelen die zouden kunnen voortvloeien uit bijtincidenten?**

- 5A. Bent u het met ons eens dat het betrekken van meerdere interne (en zo mogelijk externe) betrokken partijen in algemene zin kan bijdragen aan niet alleen het draagvlak voor maar ook de toepassing van maatregelen, zoals bijvoorbeeld beleidsregels, en dat dit past bij een goede voorbereiding van besluiten?**

- 5B. Bent u het met ons eens dat het verstandig zou zijn om alsnog met alle betrokken genoemde functionarissen binnen de gemeente en buiten het gemeentelijk apparaat aan tafel te gaan zitten en naar deze Beleidsregels te kijken, zodat deze eventueel verder geoptimaliseerd kunnen worden? En bent u het met ons eens dat het in dat geval verstandig is dat deze groep wordt aangevuld met de collega's die zich inmiddels binnen team ecologie bezig houden met dierenwelzijn en hondenbeleid en ook zijn aangesloten bij Diervizier?**

Overigens zijn de Beleidsregels, op ons verzoek, afgelopen najaar op ambtelijk niveau ter toetsing gedeeld met de Tactisch Coördinator DCG van de Politie eenheid Midden Nederland.

In haar uitvoerige emailbericht in reactie hierop d.d. 18 september 2024 gaat de Tactisch Coördinator in op de haken en ogen die zitten aan de formulering van artikel 6 lid 4 van deze Beleidsregels bijtincidenten.

Hierna komt zij nog met een pagina met relevante informatie uit de cursus voor toezichthouders en handhavers over het verantwoord (veilig) houden van honden, die wij overigens van harte aanbevelen, waarna zij komt met de belangrijkste vraag (en ik citeer met toestemming van de betrokken functionarissen uit haar reactie - in blauw) :

“Bij wie ligt de bevoegdheid om te beslissen over het euthanaseren van gevaarlijke (agressieve) honden?

Het OM beslist daarover. Het OM raadpleegt vooraf de faculteit diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht voordat een dier geëuthanaseerd wordt. De faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht neemt een risico-assessment af bij de hond, waaruit een advies volgt.”

Na dit duidelijke antwoord op deze vraag, volgen vervolgens 2 pagina's met jurisprudentie van diverse voorbeelden waarin het tot processen, met alle daarbij behorende gevolgen, is gekomen, om dit verder te onderbouwen. Hierna sluit zij af met nog een tip voor meer relevante informatie en komt ze met haar klip en klare advies:

“Naslag:

<https://diervizier.nl/zoeken/resultaat/dossier-bijtincidenten-door-honden?id=1013168>

<https://dierenwelzijnsweb.nl/dossier/bijtincidenten-door-honden-dossier>

Gelet op bovenstaande zou mijn aanbeveling zijn om een aanpassing te doen op de beleidsregels bijtincidenten, door artikel 6 lid 4 te verwijderen.

Het is aannemelijk dat er rechtszaken zullen komen en dat de gemeente de nodige schadevergoedingen zal moeten betalen.”

Wij weten uit ervaring dat een advies op een dergelijk onderwerp van een functionaris die op regioniveau binnen de politie o.a. in contact staat met het OM en vanuit haar functie ook met de OVJ die gespecialiseerd is in ernstige bijtincidenten met honden, zwaarwegend is.

Wij hebben echter begrepen dat dit hierboven genoemde uitvoerige advies van de Tactisch Coördinator DCG, Politie eenheid Midden-Nederland, vooralsnog niet tot aanpassing geleid heeft van de Beleidsregels bijtincidenten honden.

6A.Kunt u ons aangeven wat maakt dat dit uitvoerige advies van de Politie, bij monde van de verantwoordelijke Tactisch Coördinator DCG niet tot enige aanpassing van de Beleidsregels heeft geleid ?

6B.Kunt u ons aangeven wat de actuele status van dit proces is, d.w.z. kunt ons aangeven of en zo ja op welke wijze dit dringende advies van de Tactisch Coördinator DCG invloed heeft gehad danwel op welke wijze u voornemens bent om, met dit advies op zak betreffende de Beleidsregels bijtincidenten honden, nog eens te gaan kijken naar deze Beleidsregels?

Antwoord 4, 5 en 6

Ik ben het met u eens dat bij beleidsvorming zo veel mogelijk betrokken partijen dienen te worden geraadpleegd. Dat is ook de reden dat bij de beleidsvoorbereiding diverse personen en partijen zijn geconsulteerd dan wel betrokken geweest:

- Mw. mr. ing. I.E. Boissevain docent Diergeneeskunde aan de Universiteit van Utrecht en als advocaat gespecialiseerd in 'dier en recht'
- Mw. N. Schipper, politiefunctaris Taakaccenthouder dierenwelzijn politie Midden-Nederland
- Riskassessmentteam Universiteit Utrecht
- Dierentehuis Vijfheerenlanden, Koenderseweg 14 Leerdam
- De heer B. Loerts, beleidsadviseur Handhaving van Team Handhaving Openbare Ruimte (THOR).
- Juristen van Team Integrale Veiligheid APV/Bijzondere Wetten
- (Contact met) diverse andere gemeenten in Nederland die bezig waren met beleidsontwikkeling op dit gebied.
- In 2023 bestond er nog geen team bij de gemeente dat zich bezighoudt met dierenwelzijn en hondenbeleid. Inmiddels is dit ondergebracht bij Team Duurzaamheid. Met dit team is de beantwoording van deze Raadsragen ook afgestemd.

Bij nieuwe ontwikkelingen en mogelijke beleidsvorming rondom Dierenwelzijn ben ik graag bereid hierover met deskundigen binnen en buiten het gemeentelijk apparaat te spreken. Ik houd me daarbij aanbevolen om van uw expertise gebruik te maken.

Tenslotte willen wij aangeven dat de huidige versie van de Beleidsregels bijtincidenten en het bijbehorende Stappenplan bijtincidenten honden een tot nu toe voornamelijk een repressief karakter heeft, ofwel gericht is op wat te doen als e.e.a. reeds ernstig geëscaleerd is.

Wat wij in deze beleidsregels nog missen zijn maatregelen die gericht zijn op preventie.

Hierbij kan worden gedacht aan een aantal zaken:

-Het niet alleen maar binnen de eigen gemeente registratie bij houden van (lokale) bijtincidenten, maar ook van een opgelegd aanlijn- en/of muilkorfgebod, maar ook aansluiting te zoeken bij landelijke registratie via het, zodat ook beter en sneller kan worden opgetreden tegen eigenaren van probleemhonden uit en/of in andere gemeenten. In de eerder genoemde brief van Minister Adema refereert de Minister ook aan deze landelijke registratie middels het Landelijk Honden Dossier (LHD) en geeft hij ook aan dat de registratie via dit LHD van groot belang is in de landelijke strijd tegen de (toename van) bijtincidenten.

-Het opleiden van Boa's in het vroegtijdig signaleren van afwijkend hondengedrag en symptomen van problematisch gedrag bij honden en vooral hoe daar mee om te gaan, zoals dat o.a. kan bij het Dierenasiel Louterbloemen in Dordrecht.

-Het ontwikkelen van maatregelen ter preventie van bijtincidenten, de inzet op volgen van gerichte cursussen van bijvoorbeeld de Hondenbescherming of de Honden Campus,

-Maar ook het opstellen van een meer op preventie gericht beleid, mogelijkerwijs als onderdeel van het Hondenbeleid wat op dit moment wordt ontwikkeld, waarbij bij voorbeeld ook gekeken zou kunnen worden naar het preventieve beleid wat de Gemeente Zaanstad op dit vlak heeft ontwikkeld.

7A.Kunt u ons aangeven of er op dit moment gewerkt wordt aan of nagedacht wordt over dergelijk, zo mogelijk in een overkoepelend hondenbeleid geïntegreerd, preventief beleid op het vlak van voorkomen van incidenten met honden?

7B.Mocht dit niet het geval zijn, bent u het dan met ons eens dat een dergelijke aanpak zinvol is en bent u bereid dit te overwegen?

7C.Mocht de gemeente nog niet aangesloten zijn bij het LHD, gaat u dat dan alsnog doen?

Antwoord 7a en 7b

De komende tijd gaat Team Duurzaamheid inventariseren hoe we Beleid Dierenwelzijn kunnen gaan vormgeven. Beleid specifiek gericht op honden en het voorkomen van incidenten met honden, zal daar zeker deel van kunnen uitmaken. We zullen ook aansluiting zoeken bij de plannen vanuit de Rijksoverheid. Inmiddels zijn ambtelijk al contacten met u gelegd; we maken graag gebruik van uw expertise.

Antwoord 7c

De gemeente is al enige tijd geleden vóór de totstandkoming van de beleidsregels gestart met aansluiting bij het "Landelijk hondenbijt- en overlast dossier" (ook: LHD). Door prioriteiten op andere thema's heeft dit enige tijd stil gelegen, maar staat voor dit jaar op het uitvoeringsplan van team Openbare Orde en Veiligheid. In de eerste helft van 2025 zal Vijfheerenlanden aangesloten zijn op het LHD.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Vijfheerenlanden,

de secretaris,

de locoburgemeester,

W.J. (Judith) de Jonge

A. (Ton) van Maanen

